

ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

Т.В. Божидарнік, В.Ю. Левчук

Луцький національний технічний університет, botar14@rambler.ru, wita.sonce@gmail.com

Географічне положення України є дуже вигідним з точки зору участі у різних міжнародних проектах, особливо це є актуальним для прикордонних територій. Процеси глобалізації стають важливою частиною буття, суттєво впливають на політичну, економічну, соціальну, культурну сфери, і надають позитивні наслідки в положення тих регіонів, які беруть активну участь у міжнародних відносинах. Проте цей процес може бути досить складним через необхідність враховувати індивідуальні особливості розвитку різних регіонів безпосередньо самої України і територій тих держав, з якими українські регіони мають спільні кордони.

Ж. Дерій вважає, що прикордонна територія – це особлива частина території держави, яка може обслуговувати не тільки внутрішні економічні відносини, але й відігравати провідну роль у взаємодії між економіками суміжних суверенних держав[1, с.152]

Таким чином в умовах прагнень України вступу до ЄС є актуальним розглянути можливості використання механізму фінансування регіонів через участь у грантових програмах прикордонних територій та визначити основні проблеми, які існують у реалізації даних проектів.

Із запровадженням Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП) стратегічно та політично обумовлений характер допомоги з боку ЄС був посилений збільшенням обсягів фінансування транскордонних програм у кілька разів .

Потрібно зауважити, що разом із національними індикативними програмами ЄІСП транскордонні програми становлять вагомий фінансовий інструмент вирішення соціально– економічних проблем. Так, серед усіх національних індикативних програм ЄІСП 2007– 2010 рр. бюджет відповідної програми для України поступався розміром лише бюджету програми для Марокко та Єгипту і становив 494 млн євро[2,с.5]. Сьогодні прикордонні території України беруть участь у трьох програмах сухопутних кордонів, а саме :

- «Польща–Білорусь–Україна» (індикативні асигнування на період 2007–2013 рр. – 186,201 млн євро;
- «Угорщина–Словаччина–Румунія–Україна» – 68,638 млн євро;
- «Румунія–Молдова– Україна» – 126,718 млн євро; а також в одній програмі морського басейну – програмі «Чорне море» – 17,306 млн євро)[3, с.1]

Формування конкурентоспроможної прикордонної економіки є домінуючим напрямом розвитку ТКС України з ЄС, оскільки на програмний період співпраці (йдеться про транскордонні програми 2007–2013

пр.) обсяг його фінансування склав 149 млн євро або 42 % у загальній структурі. Він здійснюється через гармонізований розвиток, створення кращих умов для функціонування малого та середнього бізнесу[2, с.9].

Обмін ідеями та творчими напрацюваннями з колегами інших країн є досить важливим елементом розвитку механізму фінансового забезпечення прикордонних територій через участь у спільних грантових програмах. Проте існує дуже багато причин стримування комплексного розвитку регіонів держави, що в свою чергу ускладнюють умови для зміцнення позицій України у міжнародному економічному співробітництві.

У цілому в розвитку і активному використанню усього спектру можливостей транскордонних грантових програм існує низка проблем:

– транскордонна інтеграція відбувається в основному між інституціями і в невеликій мірі між цільовими групами.

– існують диспропорції між активністю учасників транскордонних грантових проектів[4,с.5]. Наприклад у випадку програми «Польща–Білорусь–Україна», можна зазначити, що польські бенефіціари мають більший досвід у поданні та реалізації грантових проектів(установи з України і Білорусі мають досить незначний досвід,пов'язаний з європейськими програмами в порівнянні з польськими установами);

– порівняно низька частка економічного складника в реалізованих проектах, які в основному мають політичну або культурну спрямованість. У рамках транскордонної програми добросусідства «Польща–Білорусь–Україна» 2004–2006 р.р. частка реалізованих проектів в сфері культури складала 35%, у сфері освіти – 39%, у сфері розвитку бізнесу і туризму – 19% [5,24];

– певна недооцінка можливостей транскордонного співробітництва з боку українського бізнесу, недостатня підготовленість кадрів у органах місцевої влади, які повинні налагоджувати контакти з іноземними сторонами;

– низький взаємозв'язок співпраці органів самоврядування з громадськими організаціями.

– слабка інформаційна підтримка українських суб'єктів щодо тих можливостей, які відкриваються в рамках прикордонного співробітництва. В Польщі набагато легше і швидше отримати інформацію про реалізовані проекти, ніж у нас.

– слабка система моніторингу виконаних проектів, їх ефективність і внесок у соціально–економічний розвиток конкретного регіону[6,с.25];

– відсутність комплексного підходу до реалізації програм транскордонного співробітництва. В цій проблемі в значній мірі виділяється потреба у висококваліфікованих кадрах, які можуть підготувати та реалізувати на професійному рівні необхідні проекти та забезпечити контакт територіальних громад іноземних держав з урахуванням професійного рівня та мовних знань. Особливо це гостро проявляється на районному та селищному рівнях, та відсутністю досвіду роботи[7, с.55] .

Таким чином, незважаючи на те, що Україна тривалий час бере участь в реалізації проектів інтеррегіонального та транскордонного співробітництва з ЄС, що об'єктивно сприяє створенню перспектив для розвитку прикордонної інфраструктури, людського капіталу, інституційної співпраці, надані фінансові можливості використовуються лише частково, а подекуди і повністю втрачаються. Відтак, ефективність співпраці є низькою, а вплив на зміцнення конкурентоспроможності прикордонних регіонів нашої держави – маловідчутним. Тому цей напрям отримання фінансових коштів для української економіки є суттєвим резервом на майбутнє.

Використана література

1. Дерій Ж. В. Економічний розвиток транспортно–підприємницького комплексу прикордонних територій [Текст] : дис. ... канд. екон. наук: 08.07.04 / Ж. В. Дерій. – Чернігівський держ. технологічний ун–т. – Чернігів, 2006. – 215с.
2. Засідання круглого столу "Механізми та інструменти використання переваг інтеррегіонального та транскордонного співробітництва у підвищенні конкурентоспроможності західних регіонів України". Аналітична доповідь. Львів 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/dop_Lvyyv-c4a98.pdf
3. Перелік проектів транскордонного співробітництва (пропозиції регіонів). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minregionbud.gov.ua/news/data/attach/1960/db_regon.doc.
4. Сайт програми «Польща–Білорусь–Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pl-by-ua.eu/ua.3>.
5. Фролов С.М. Бюджетний менеджмент і проблеми розвитку прикордонних територій: монографія / С.М. Фролов. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 317
6. Божидарнік Т.В. Особливості транскордонної асиметрії України та Європейського Союзу / Т.В.Божидарнік // Економічні науки: зб. наук. праць ЛДТУ / відп. ред. Герасимчук З.В. – Луцьк, 2008. – Вип. 5(19). – Ч.1. – С. 62–72. – (Серія «Економічна теорія та економічна історія»).
7. Філіповська О.О. Транскордонне співробітництво: Україна – Польща–Білорусь(інструменти фінансового забезпечення)//Регіональна економіка,2007.–№1, с.43–55